

Praworządność: Komisja Europejska staje w obronie niezależności sądów w Polsce

Bruksela, 20 grudnia 2017 r.

Przez blisko dwa lata Komisja wielokrotnie podejmowała starania o nawiązanie konstruktywnego dialogu z polskimi władzami w kontekście ram na rzecz praworządności. Dzisiaj jednak stwierdziła, że istnieje wyraźne ryzyko poważnego naruszenia zasady praworządności w Polsce.

Komisja proponuje zatem Radzie przyjęcie decyzji na podstawie art. 7 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej (zob. załącznik II).

Komisja Europejska podejmuje działania, aby bronić praworządności w Europie. W wyniku reformy sądownictwa w Polsce sądy zostają podporządkowane kontroli politycznej rządzącej większości. Brak niezależności sądów rodzi poważne wątpliwości, czy prawo UE jest skutecznie stosowane – począwszy od ochrony inwestycji po wzajemne uznawanie decyzji w tak różnych dziedzinach, jak spory o przyznanie opieki nad dzieckiem czy wykonywanie europejskiego nakazu aresztowania.

Komisja wydała dzisiaj również uzupełniające (czwarte) zalecenie w sprawie praworządności, **w którym wyraźnie określiła, jakie działania może jeszcze podjąć Polska, aby zaradzić obecnej sytuacji.** Jeśli władze polskie wdrożą zalecane działania, Komisja jest gotowa, w ścisłej konsultacji z Parlamentem Europejskim i Radą, ponownie rozważyć uzasadniony wniosek.

Komisja postanowiła również podjąć kolejny krok w postępowaniu w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego przeciwko Polsce – za **naruszenie prawa UE** przez przyjęcie ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych – i wnieść sprawę do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Podejmując te bezprecedensowe działania, Komisja wciąż jednak **podtrzymuje swoją propozycję konstruktywnego dialogu**, aby zaradzić obecnej sytuacji.

1. Uzasadniony wniosek dotyczący decyzji Rady

W ciągu ostatnich dwóch lat polskie władze przyjęły ponad 13 ustaw naruszających całą strukturę systemu wymiaru sprawiedliwości w Polsce i mających wpływ na Trybunał Konstytucyjny, Sąd Najwyższy, sądy powszechne, Krajową Radę Sądownictwa, prokuraturę i Krajową Szkołę Sądownictwa. Wspólną cechą tych zmian jest fakt, że władza wykonawcza i władza ustawodawcza systematycznie zyskują możliwość politycznego ingerowania w skład, uprawnienia, administrację i funkcjonowanie władzy sądowniczej.

W uzasadnionym wniosku Komisja przedstawia swoje obawy, przypomina działania podjęte w kontekście ram na rzecz praworządności i liczne kontakty z polskimi władzami w celu znalezienia rozwiązania tej sytuacji oraz wzywa Radę do stwierdzenia, że występuje wyraźne ryzyko poważnego naruszenia zasady praworządności. Obawy Komisji dotyczą w szczególności braku niezależnej i zgodnej z prawem kontroli konstytucyjnej oraz niezależności sądów.

Jeśli władze polskie wdrożą działania naprawcze wskazane w zaleceniu w sprawie praworządności, które towarzyszy uzasadnionemu wnioskowi, Komisja jest gotowa ponownie rozważyć ten wniosek.

2. Zalecenie w sprawie praworządności

Przyjęte dzisiaj zalecenie w sprawie praworządności uzupełnia trzy poprzednie zalecenia – z 27 lipca 2016 r., 21 grudnia 2016 r. i 27 lipca 2017 r. W obecnym zaleceniu skupiono się na nowych budzących obawy kwestiach wynikających z ustawy o Sądzie Najwyższym, uchwalonej przez polski parlament 15 grudnia 2017 r., oraz ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, uchwalonej 15 grudnia 2017 r. Władze polskie nadal nie odniosły się do problemów wskazanych w pierwszych trzech zaleceniach Komisji, które wciąż są aktualne.

W dzisiejszym zaleceniu wyraźnie określono, jakie działania muszą podjąć polskie władze, aby odpowiedzieć na te zastrzeżenia. Władze polskie wzywa się do:

- zmiany ustawy o Sądzie Najwyższym, tak aby nie stosowano obniżonego wieku emerytalnego wobec obecnych sędziów, zniesiono swobodę decyzyjną Prezydenta odnośnie do przedłużania

kadencji sędziów Sądu Najwyższego, a także wyeliminowano postępowanie na podstawie skargi nadzwyczajnej, dające możliwość ponownego otwarcia spraw, w których prawomocny wyrok zapadł wiele lat temu;

- zmiany ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, tak aby nie przerywano kadencji sędziów-członków Rady oraz zapewniono, aby nowy system gwarantował wybór sędziów-członków przez przedstawicieli środowiska sędziowskiego;
- zmiany lub wycofania ustawy o ustroju sądów powszechnych, w szczególności wyeliminowania nowych uregulowań dotyczących wieku emerytalnego sędziów, w tym swobody decyzyjnej Ministra Sprawiedliwości do przedłużania kadencji sędziów oraz wyznaczania i odwoływania prezesów sądów;
- przywrócenia niezależności i legitymacji Trybunału Konstytucyjnego przez zapewnienie, aby Prezes i Wiceprezes byli wybierani zgodnie z prawem oraz aby wyroki Trybunału były publikowane i w całości wykonywane;
- powstrzymania się od działań i oświadczeń publicznych, które podważają legitymację wymiaru sprawiedliwości.

3. Postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego na mocy prawa UE

Kolegium komisarzy podjęło również decyzję o wniesieniu sprawy przeciwko polskiemu rządowi do Trybunału Sprawiedliwości z tytułu naruszenia prawa UE w wyniku przyjęcia **ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych**, a w szczególności przepisów regulujących wiek emerytalny.

Główny problem prawny, który Komisja dostrzega w tej ustawie, dotyczy dyskryminacji ze względu na płeć, ponieważ w ustawie wprowadzono różny wiek emerytalny dla sędziów w zależności od płci – dla kobiet jest to 60 lat, zaś dla mężczyzn 65 lat. Jest to sprzeczne z art. 157 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) i dyrektywą 2006/54 w sprawie równości płci w dziedzinie zatrudnienia.

W sprawie skierowanej do Trybunału Sprawiedliwości Komisja zwróci też uwagę, że nadanie Ministrowi Sprawiedliwości swobody uznania przy podejmowaniu decyzji dotyczących przedłużania kadencji sędziów, którzy osiągnęli wiek emerytalny, podważa niezależność polskich sądów (zob. art. 19 ust. 1 TUE w związku z art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej).

Dalsze działania

W swoim zaleceniu Komisja wezwała władze polskie do rozwiązania wskazanych problemów w terminie trzech miesięcy i do poinformowania Komisji o podjętych w tym celu krokach. Komisja nadal gotowa jest prowadzić konstruktywny dialog z polskim rządem. Jeśli władze polskie wdrożą zalecane działania, Komisja jest gotowa, w ścisłej konsultacji z Parlamentem Europejskim i Radą, ponownie rozważyć uzasadniony wniosek.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 TUE Rada musi wysłuchać stanowiska Polski oraz uzyskać zgodę Parlamentu Europejskiego (na podstawie art. 354 TFUE Parlament Europejski stanowi większością dwóch trzecich oddanych głosów, reprezentujących większość wchodzących w jego skład członków), zanim przyjmie decyzję w sprawie stwierdzenia wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia zasady praworządności, stanowiąc większością czterech piątych głosów (22 z 27 państw członkowskich uprawnionych do głosowania na podstawie art. 354 TFUE). W trybie tej samej procedury głosowania Rada może również skierować do Polski zalecenia.

Kontekst

Zgodnie z art. 7 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej Rada, stanowiąc większością czterech piątych swych członków, może stwierdzić istnienie wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez państwo członkowskie wartości, o których mowa w artykule 2 Traktatu (zob. załącznik II). Komisja może uruchomić ten proces, przedstawiając uzasadniony wniosek.

Praworządność jest jedną ze wspólnych wartości, na których opiera się Unia Europejska. Jest ona zapisana w art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej. Komisja Europejska, wraz z Parlamentem Europejskim i Radą, odpowiada, zgodnie z Traktatami, za gwarantowanie przestrzegania praworządności jako podstawowej wartości Unii oraz za zapewnienie poszanowania prawa, wartości i zasad UE.

Do Polski należy wybór modelu systemu wymiaru sprawiedliwości, ale decyzja ta musi być podejmowana z poszanowaniem zasady praworządności. Wymaga to zagwarantowania niezależności sądów i niezawisłości sędziów, podziału władz oraz pewności prawa.

Naruszenie praworządności w jednym państwie członkowskim ma wpływ na wszystkie państwa członkowskie i na Unię jako całość. Jest tak po pierwsze dlatego, że niezależność sądów, wolna od nadmiernej ingerencji politycznej, jest wartością odzwierciedlającą koncepcję europejskiej demokracji, którą wspólnie zbudowaliśmy, wyciągając wnioski z doświadczeń z przeszłości. Po drugie,

kwestionowanie praworządności w którymkolwiek państwie członkowskim prowadzi do podważenia funkcjonowania Unii jako całości, a w szczególności współpracy w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych oraz funkcjonowania rynku wewnętrznego.

W styczniu 2016 r. Komisja Europejska rozpoczęła dialog z władzami polskimi zgodnie z ramami na rzecz umocnienia praworządności (szczegóły w [notatce prasowej](#)). Procedura dotycząca ram praworządności – wprowadzona przez Komisję 11 marca 2014 r. – obejmuje trzy etapy (zob. rysunek w załączniku I). Cały proces opiera się na stałym dialogu Komisji z danym państwem członkowskim. O jego wynikach Komisja na bieżąco i dokładnie informuje Parlament Europejski i Radę. Komisja starała się konstruktywnie współpracować z władzami polskimi, które przyjęły ponad 13 ustaw mających wpływ na Trybunał Konstytucyjny, Sąd Najwyższy, sądy powszechne, Krajową Radę Sądownictwa, prokuraturę i Krajową Szkołę Sądownictwa.

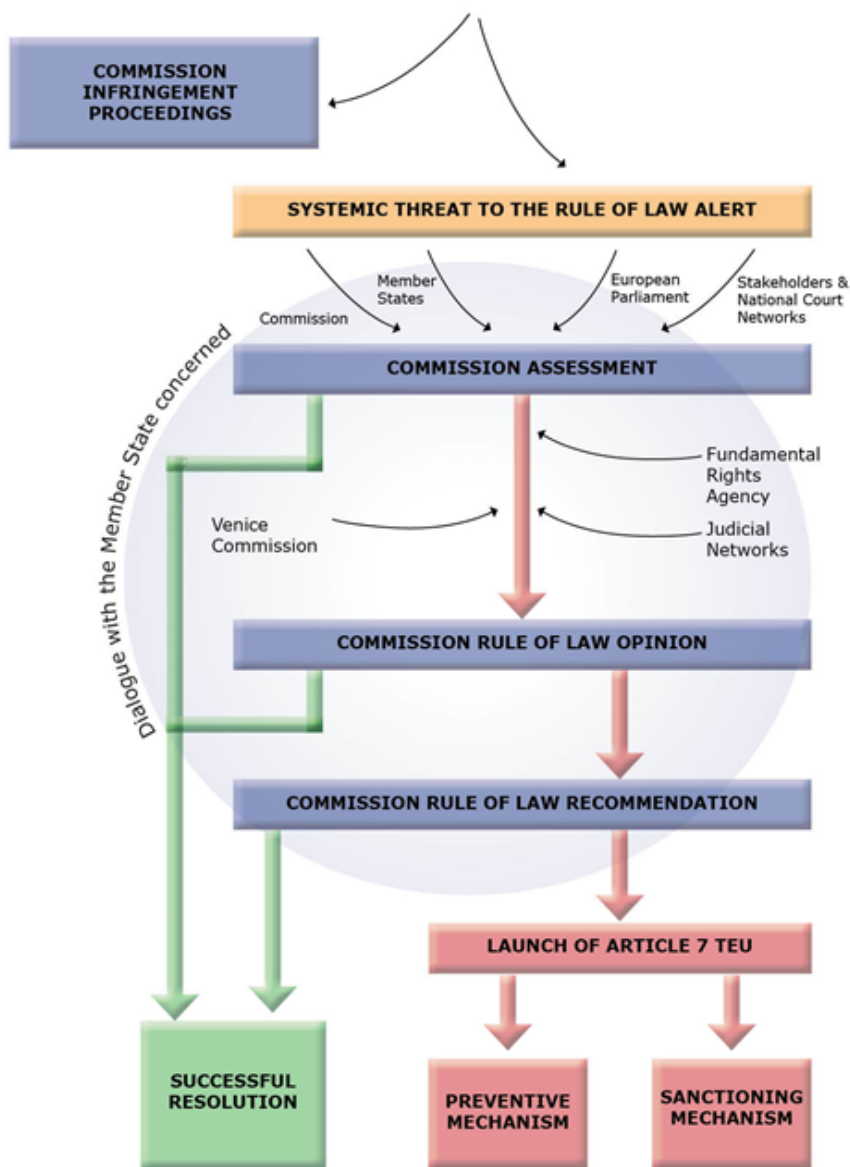
Parlament Europejski konsekwentnie podzielał obawy Komisji, między innymi w trzech rezolucjach: [z 13 kwietnia](#) 2016 r., [14 września](#) 2016 r. i [15 listopada](#) 2017 r. Ponadto 16 maja 2017 r. Komisja poinformowała o sytuacji w Polsce Radę do Spraw Ogólnych. Ogromna większość państw członkowskich poparła rolę Komisji i jej starania o znalezienie rozwiązania oraz wezwała polski rząd do wznowienia dialogu z Komisją. Komisja przedstawiła Radzie do Spraw Ogólnych dalsze informacje 25 września 2017 r. Na tym posiedzeniu wyrażono powszechne przekonanie, że Polska powinna zaangażować się w dialog w celu wypracowania rozwiązania.

Głębokie zaniepokojenie reformami polskiego systemu sądownictwa wyraziły liczne podmioty i instytucje na szczeblu europejskim i międzynarodowym: przedstawiciele wymiaru sprawiedliwości w całej Europie, w tym Sieć Prezesów Sądów Najwyższych Unii Europejskiej oraz Europejska Sieć Rad Sądownictwa, Komisja Wenecka, Komisarz Praw Człowieka Rady Europy, Komitet Praw Człowieka ONZ, a także liczne organizacje społeczeństwa obywatelskiego, takie jak Amnesty International i Sieć Współpracy na rzecz Praw Człowieka i Demokracji.

Dodatkowe informacje:

- [MEMO/17/5368](#)
- [Uzasadniony wniosek na podstawie art. 7 ust. 1 TUE dotyczący decyzji Rady](#)
- [Czwarte zalecenie w sprawie praworządności](#)
- [Opinia Komisji Weneckiej na temat ustaw o Sądzie Najwyższym, sądach powszechnych i Krajowej Radzie Sądownictwa](#)
- [Komunikat prasowy dotyczący trzeciego zalecenia w sprawie praworządności z 26 lipca 2017 r.](#)
- [Uwagi pierwszego wiceprzewodniczącego Fransa Timmermansa po dyskusji kolegium komisarzy w dniu 19 lipca 2017 r.](#)
- [Zalecenie Komisji w sprawie praworządności w Polsce z 21 grudnia 2016 r.](#)
- [Komunikat prasowy dotyczący drugiego zalecenia Komisji w sprawie praworządności w Polsce z 21 grudnia 2016 r.](#)
- [Notatka prasowa dotycząca drugiego zalecenia Komisji w sprawie praworządności w Polsce z 21 grudnia 2016 r.](#)
- [Zalecenie Komisji w sprawie praworządności w Polsce z 27 lipca 2016 r.](#)
- [Komunikat prasowy dotyczący pierwszego zalecenia Komisji w sprawie praworządności w Polsce z 27 lipca 2016 r.](#)
- [Notatka prasowa dotycząca pierwszego zalecenia Komisji w sprawie praworządności w Polsce z 27 lipca 2016 r.](#)

Załącznik I – Ramy na rzecz umocnienia praworządności

Załącznik II – Artykuł 7 Traktatu o Unii Europejskiej

1. Na uzasadniony wniosek jednej trzeciej państw członkowskich, Parlamentu Europejskiego lub Komisji Europejskiej, Rada, stanowiąc większością czterech piątych swych członków po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego, może stwierdzić istnienie wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez państwo członkowskie wartości, o których mowa w art. 2. Przed dokonaniem takiego stwierdzenia Rada wysłuchuje dane państwo członkowskie i, stanowiąc zgodnie z tą samą procedurą, może skierować do niego zalecenia.

Rada regularnie bada, czy powody dokonania takiego stwierdzenia pozostają aktualne.

2. Rada Europejska, stanowiąc jednomyślnie na wniosek jednej trzeciej państw członkowskich lub Komisji Europejskiej i po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego, może stwierdzić, po wezwaniu państwa członkowskiego do przedstawienia swoich uwag, poważne i stałe naruszenie przez to państwo członkowskie wartości, o których mowa w art. 2.

3. Po dokonaniu stwierdzenia na mocy ust. 2 Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną, może zdecydować o zawieszeniu niektórych praw wynikających ze stosowania Traktatów dla tego państwa członkowskiego, łącznie z prawem do głosowania przedstawiciela rządu tego państwa członkowskiego w Radzie. Rada uwzględnia przy tym możliwe skutki takiego zawieszenia dla praw i obowiązków osób fizycznych i prawnych.

Obowiązki, które ciążyą na tym państwie członkowskim na mocy Traktatów, pozostają w każdym przypadku wiążące dla tego państwa.

4. Rada może następnie, stanowiąc większością kwalifikowaną, zdecydować o zmianie lub uchyleniu środków podjętych na podstawie ust. 3, w przypadku zmiany sytuacji, która doprowadziła do ich ustanowienia.

5. Zasady głosowania, które do celów niniejszego artykułu stosuje się do Parlamentu Europejskiego,

Kontakty z mediami:

[Margaritis SCHINAS](#) (+ 32 2 296 05 24)

[Christian WIGAND](#) (+32 2 296 22 53)

[Tim McPHIE](#) (+ 32 2 295 86 02)

Zapytania od obywateli: Serwis [Europe Direct](#) – tel. [[00 800 67 89 10 11](#)] lub [e-mail](#)